



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum clementia, & mansuetudo sint idem? 1

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

esse sine ratione: non quia totaliter auferat iudicium rationis, sed quia in nullo procedit secundum iudicium rationis. Et ex hoc est turpior.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit ex parte eorum, in qua incontinens deducitur.

QVÆST. CLVII.

De clementia & mansuetudine, in quatuor articulos diuisa.

Postea considerandum est de Clementia, & Mansuetudine, & vitijs oppositis.

- ¶ Circa ipsas autem virtutes queruntur quatuor.
- ¶ Primo, utrum clementia & mansuetudo sint idem?
- ¶ Secundo, utrum vtraque earum sit virtus?
- ¶ Tertio, utrum vtraque earum sit pars temperatiæ?
- ¶ Quarto, de comparatione earum ad alias virtutes.

ARTIC. I.

Utrum clementia & mansuetudo sint penitus idem? 762

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod clementia & mansuetudo sint penitus idem. Mansuetudo enim est moderatiua irarum, ut Philosophus dicit in 4. Ethic. Ira autem est appetitus vindictæ. Cùm ergo clementia sit lenitas superioris aduersus inferiorem in constituendis pœnis, ut Seneca dicit in secundo de Clemētia; & per pœnas autem sit vindicta: videtur quod clementia & mansuetudo sint idem.

¶ 2 Præterea, Tullius dicit in 2 Rhet. quod clementia est virtus, per quam animus temere concitatus in odium alicuius, benignitate retinetur: & sic videtur quod clementia sit moderatiua odij. Sed odium ut Aug. dicit, causatur ab ira; circa quam est mansuetudo & clementia. Ergo videtur quod mansuetudo & clementia sint idem.

¶ 3 Præterea, Idem vitium non contrariatur diuersis virtutibus. Sed idem vitium opponitur mansuetudini & clementiæ, scilicet crudelitas. Ergo videtur quod mansuetudo & clementia sint penitus idem.

SED

inf. ar. 4.
ad 3. Et
3. dif. 33.
q. 3. a. 2.
q. 1. ad 2
* l. 4. c. 5.
20. 5.
† l. 1. c. 3.
cir. prin.
l. 2. de in-
uentione
in sol. 3.
ante fi. li.
† In ter-
tia regis-
la quæ in
cipit, an-
te oīa fr-
tres h. a.
rissi. d. 1.

Post. ar.
gu. hu.
114 ar.

S E D contra est, quod secundum prædictam diffinitionem Seneca *, clementia est lenitas superioris aduersus inferiorem. Mansuetudo autem non solum est superioris ad inferiorem, sed cuiuslibet ad quemlibet. Ergo mansuetudo & clementia non sunt penitus idem.

li 2. c. 3.
10. 5.

R E S P O N D E O dicendum, quod sicut dicitur in secundo Ethicorum *, virtus moralis consistit circa passiones & actiones. Passiones autem interiores sunt exteriorum actionum principia, aut etiam impedimenta. Et ideo virtutes quæ moderantur passiones, quodammodo concurrunt in eundem effectum cum virtutibus quæ moderantur actiones, licet specie differant. Sicut ad iustitiam propriè pertinet cohibere hominem à furto, ad quod aliquis inclinatur per inordinatum amorem vel concupiscentiam pecuniæ, quæ moderatur per liberalitatem. Et ideo liberalitas concurret cum iustitia in hoc effectu, qui est abstinere à furto. Et hoc etiam considerandum est in proposito. Nam ex passione iræ prouocatur aliquis ad hoc quod grauiorem inferat pœnam. Ad clementiam autem pertinet directè quod sit diminutiua pœnarum. Quod quidem impediri posset per excessum iræ. Et ideo mansuetudo in quantum refrænât impetum iræ, concurret in eundem effectum cum clementia. Differunt tamen ab inuicem, in quantum clementia est moderatiua exterioris punitionis, mansuetudo autem propriè diminuit passionem iræ.

Ad primum ergo dicendum, quod mansuetudo propriè respicit ipsum vindictæ appetitum. Sed clementia respicit ipsas pœnas, quæ exterius adhibentur ad vindictam.

Ad secundum dicendum, quod affectus hominum inclinatur ad minorationem eorum, quæ homini per se non placent. Ex hoc autem quod aliquis amat alium, prouenit quod non placet ei per se pœna eius: sed solum in ordine ad aliud, puta ad iustitiam vel ad correctionem eius qui punitur. Et ideo ex amore prouenit,

nit, quod aliquis sit promptus ad diminuendum pœnas, quod pertinet ad clementiam: & ex odio impeditur talis diminutio. Et propter hoc Tullius dicit*, *loc. cit. in arg.* quod animus concitatus in odium, scilicet ad gravius puniendum, per clementiam retinetur: ne scilicet acriorem pœnam inferat, non quod clementia sit directè odij moderatiua, sed pœnæ.

Ad tertium dicendum, quod mansuetudini quæ est directè circa iras, propriè opponitur vitium iracundia, quod importat excessum iræ: sed crudelitas importat excessum in puniendo. Unde dicit Seneca in 2. de Clementia*, quod crueles vocantur qui puniendi causam habent, modum tamen non habent. Qui autem in pœnis hominum propter se delectantur etiam sine causa, possunt dici sæui vel feri, quasi affectum humanum non habentes, ex quo naturaliter homo diligit hominem.

ARTIC. II.

Vtrum tam clementia quàm mansuetudo sit virtus? 762
 Ad secundum sic proceditur. Videur, quod neque clementia, neque mansuetudo sit virtus. Nulla enim virtus alteri virtuti opponitur. Sed vtraque videtur opponi severitati, quæ est quædam virtus. Ergo neque clementia, neque mansuetudo est virtus.

¶ 2 Præterea, Virtus corrumpitur per superfluum & diminutum. Sed tam clementia quàm mansuetudo in quadam diminutione consistunt. Nam clementia est diminutiua pœnarum, mansuetudo autem est diminutiua iræ. Ergo neque clementia, neque mansuetudo est virtus.

¶ 3 Præterea, Mansuetudo siue mititas ponitur Matth. 5. inter beatitudines, & inter fructus ad Gal. 5. Sed virtutes differunt, & à beatitudinibus, & à fructibus. Ergo non continetur sub virtute.

SED contra est, quod dicit Seneca in secundo de Clementia*, Clementiam & mansuetudinem omnes viri boni præstant. Sed virtus est propriè quæ pertinet ad bonos viros. Nam virtus est quæ bonum facit.

cit